

*Kryžius
sugrįžo
į savo
buveinę*

Baublių kaime atstatyto kryžiaus istorija

**Parengė Baublių kaimo bibliotekos
vyr. bibliotekininkė Danguolė Gibišienė**

**Baubliai
1993**

Pratarmė

Kryžiaus atstatymo istorija buvo parašyta 1993 metais, tais metais kai Baublių kaime buvo atstatytas kryžius. Besidomint ir siekiant išsiaiškinti kada ir kokia intensija kryžius buvo pastatytas pirmą kartą, tapo aišku, kad net patys seniausi kaimo gyventojai to neprisimena. Tai dar kartą patvirtino kiekvieno svarbesnio įvykio raštiško fiksavimo būtinybę.

Darbas perrašytas 2005 metais, siekiant jį atnaujinti ir pažvelgti į 12-os metų istorijos atkarpą. Prieduose rasime nuotraukas, kur užfiksuoti pirmieji pamaldų prie kryžiaus dalyviai. Deja, gausaus būrio jų, jau nebėra tarp mūsų. Taip iš atminties trinasi faktai ir įvykiai.

Galbūt, šis raštiškas dokumentas leis mūsų atmintyse ilgiau išsaugoti svarbų kaimo istorijos puslapį.

Baublių kaime kryžius stovėjo nuo neatmenamų laikų, net patys seniausi kaimo gyventojai neprisimena kada ir kas jį čia pastatė. Užtat dauguma puikiai prisimena kryžiaus griovimo dienas sovietmečiu. Tais metais (apie 1956 m.), buvo nugriautas ne tik kaimo kryžius, bet ir sunaikintos koplytėlės kaimo gyventojų sodybose, nuversti kryžiai maro kapeliuose. Dar iki šiol prisimenamos dienos, kai vežant smėlį iš senųjų Baublių pilkapių kolūkio statyboms, ten mėtėsi kaulų ir kryžių liekanos.

Tik laimingo atsitiktinumo ir žmonių sumanumo dėka buvo išsaugotas senasis kaimo kryžius. Šalia kryžiaus, kitoj kelio pusėj gyvenę Stefanija ir Stanislovas Kerpės ilgus metus saugojo kryžių, paslėpę nuo svetimų akių. Griovimo metu S. Kerpė (g.1903m.) prašė šio darbo vykdytojų kryžių palikti jam, kaip gero metalo gabalą, neva tiksiantį kitiems metalo darbams. S. Kerpė buvo kaimo kalvis, sovietiniais metais triūsęs kolūkio dirbtuvėse. Ši šeima augino gausų būrį vaikų, vertėsi gana sunkiai. Gal iš gailėsčio, gal iš pagarbos auksinių rankų kalviui kryžius buvo jam paliktas. Kas galėjo nuspėti kuom šis metalinis, senųjų kaimo meistrų darbo kryžius turėjo pavirsti: kauptukais, šakėmis ar koku kitu įrankiu. Deja, kalvio šeimos sumanymas buvo saugoti šventą daiktą nuo svetimų, grobikiškų rankų, nuo sunaikinimo.

Neleido žmonės išvežti ir akmeninio kryžiaus pamato. Kam sumušti gerą daiktą. Taip nusprendė kryžiaus kaiminystėje gyvenusios seserys Barbora Karnauskienė (g. 1912m.) ir Magdalena Kundrotaitė (g. 1916m.). Nedavė moterys akmens užkasti, juk toks puikus, nugludintas akmuo puikiai tiksias kieme vietoj suoloelio. Taip ir liko akmuo gulėti jų kieme, didžiulio klevo pavėsyje. Gal tik vaikams, kurie dažnai subėgdavo į šį kiemą žaisti, būdavo nesuprantama kodėl ant šio akmens negalima šokinėti ar kitaip išdykauti. Tai buvo namai kuriuose neaugo jų bendraamžiai (moterys nesusilaukė vaikų), bet čia jie buvo visada laukiami, galėjo laisvai siausti didžiuliam kieme, galėjo šimtus kartų prašyti vandens iš šulinio ir visada atsirasdavo kas jo noriai prisemia. Bet ant akmens po klevu galima būdavo tik ramiai ilsėtis. Susėsdavo čia ir senosios kaimo moterys, atsikvėpti klevo pavėsyje.

Kai 1982m. sudegė senoji Kerpių troba, kryžių saugoti pasiėmė kaimynystėje gyvenusi Petronėlė Kuprelienė (g. 1905 m.). Senieji Kerpės, nenorėdami senatvėje palikti gimtųjų vietų, apsigyveno pas jau minėtas seseris Barbelę ir Magdele, taip jas iki šiol vadina kaimo žmonės, minėdami jų gerumą ir paslaugumą. Deja, paskutines savo gyvenimo dienas Stefanija ir Stanislovas Kerpės praleido Kretingoje pas vaikus, mirė ir buvo palaidoti Kretingoje taip ir nesulaukę kryžiaus sugražinimo kaimui dienos.

Pasikeitus laikams, papūtus laisviems permainų vėjams buvo pradėta kalbėti apie kryžiaus kaime statymą. Šią idėją puoselėjo ir visus organizacinius rūpesčius tvarkė Stasė Gideikienė. Buvo galvota gal statyti naują kryžių, gal jam parinkti kitą vietą. Bet juk senojo kryžiaus vietoje tiek metų žydėjo, rodos, visai nevietoje atsiradęs darželis. Barbelės ir Magdelės rūpestis prižiūrėti šią vietą

susilaukdavo pašapių žvilgsnių. Juk prabėgus daugeliui metų mažai kas beprisiminė, kad čia kryžiaus stovėta.

Taigi nutarus, kad vis dėlto reikia sugražinti senąją kaimo relikviją, į tą vietą, kur jo nuo seno stovėta, S. Gideikienė rūpinosi, kaip greičiau ir geriau atlikti šiuos darbus. Restauruoti kryžių ėmėsi Bronius Gieda, kurio daržinėje, po šienų kryžius išgulėjo daugiau nei dešimtmetį. Kartu su kaimynu Juozu Girdeniu jie pastatė kryžių į tą vietą, kur nežinia kada jis buvo pastatytas pirmą kartą. Senųjų kaimo žmonių manymu, tai galėję būti maro metais, o gal pirmojo pasaulinio karo laikmečiu. Taip galvojama, svarstoma ir džiaugiamasi bei didžiuojamasi, kad kaimo kryžius išbuvęs visus sovietmečio baubus, turi teisę laisvai stovėti po tuo pačiu dangumi, kur protėvių jam buvo numatyta buveinė.

1993 m. gegužės 21 d. kryžių pašventino Kartenos parapijos klebonas. Tais metais čia vyko ir pirmosios gegužinės pamaldos. Nuo tada kasmet čia renkasi kaimo moterys giedoti „majaus“, taip vadinamos gegužinės maldos Marijos garbei.

Po dviejų metų, 1995 metais gegužės mėnesį Stasės Gideikienės rūpesčiu Baubliuose buvo atidaryti Maldos namai. Šventė prasidėjo prie atstatyto kryžiaus, iš kur iškilminga procesija, per visą kaimą, patraukė į naujuosius Maldos namus.

Žmonės kaip įmanydami gerbia ir saugo kryžių. Jo buvimo vietą suvirintojas V. Šalamovas aptvėrė gražia metaline tvorele. Keletą metų gėlės prie kryžiaus sodino seserys Barbelė ir Magdelė. M. Kundrotaitė mirė 2000 m., Barbora Karnauskienė dienas leidžia Padvarių senelių namuose. Prie kryžiaus ištisus metus vistiek žydi gėlės, tuom pasirūpina kuri nors iš kaimo moterų. Jau tapo tradicija, mirus kaimo žmogui, prie kryžiaus padėti atsisveikinimo puokštę. Dažną vakarą kryžių nušviečia žvakės liepsnelė, primenanti apie amžinybėn išėjusį kaimo gyventoją, vis daugiau žvakelių uždegama čia Vėlinių vakarą. Taip kryžius, vėl grįžęs iš užmaršties, tapo tikroju kaimo dvasinio gyvenimo simboliu.

1993 m. gegužis

2005 m. sausis

Kryžius sugrįžo į savo buveinę

Baublių kaimas nuo seno turėjo savo kryžių. Bet sovietmečiu jam po to kaimo dangumi vietos nebeliko – teko trauktis iš kelio ateistams.

O kryžių tuos ilgus metus kaimas išsaugojo, sulaukė valandos, kai jis vėl gali atsistoti savo vietoje. Ir ne naują statyti, o senajam pagarbą atiduoti, jį restauruoti nutarė baubliškiai.

Praėjusį penktadienį savo senojoje buveinėje, pakeliui į Mikoliškius, stojosi restauruotas senasis kryžius. Už jo išgražinimą, atnaujinimą dėkoti reikia kaimo talentui Broniui Giedai.

Susirinko prie naujai atstatyto kryžiaus visas kaimas, mokiniai, mokytojai. Kryžių pašventino Kartenos bažnyčios klebonas P. Merliūnas. Skambėjo giesmės.

– Kaip gerai, kad kaime turime tokį jam, jo žmonėms atsidavusį žmogų, kaip Staselė Gideikienė, – į redakciją

paskambinusi, sakė Baublių ryšių skyriaus viršininkė Loreta Stravinskienė. – Ne kokių kultūros darbuotojų, o jos iniciatyva ir tas kryžius savo vieton sugrįžo. Jie jau visa šeima tokie šviesuliai, lietuviybės saugotojai. Tėvas buvo mokytojas, mama Bronė Liubertienė – irgi kaimo inteligentė, giedorka („giedokim, mokykitės, kol aš tebesu, kas paskui jus beišmokys!“). Dabar turėsime kur melstis, giedoti susirinkti. Kryžius į kaimą sugrįžo kaip ilgai lauktas namiškis.

...O lietus tą vakarą Baublius užklupo toks, kad vos karves ganyklose besugebėjo moterys pamelžti. Valandą laiko pylė kaip dangui visai prakiurus. Kelias dienas bulvių ir runkelių vagos negalėjo sugerti vandens...

Asta SAKALAITĖ

„Švyturys“, 1993 m. gegužės 24.

1993 m. pirmosios gegužinės pamaldos prie kryžiaus. Mažosios giedotojos iš kairės: Aistė Šližiūtė, Beatričė Stravinskaitė, Inga Jadenkutė, Vaida Jurevičiūtė, Jurgita Stroputė.

1993 m. gegužės 25 d. Prie naujai atstatyto kryžiaus, iš kairės - mažieji: Andrius Mačiukas, Regimantas Lingys, Gintarė Krušaitė, Aistė Šližiūtė, Inga Raišuotytė, vežimėlyje–Sandra Lukauskaitė, antroje eilėje: Rima Stonkutė, Beatričė Stravinskaitė, Jurgita Stroputė Sandra Zulcaitė, Vaida Jurevičiutė, Inga Jadenkutė. Suaugusieji: Barbora Karnauskienė, Juozas Lukas, Stasė Gideikienė, Edma Jurevičienė, Aldona Zulcienė, Stanislava Kniūkštienė, Jovita Jokūbauskienė, Birutė Mažionienė, Regina Giedienė, Aldona Daugintienė, Felicija Kundrotienė, Regina Lukauskienė, Bronė Liubertienė, Jadvyga Mačernienė, Elena Lukauskienė, Magdalena Kundrotaitė, antroje eilėje: Jurgita Končiutė, Violeta Grikštaitė, Daiva Raišuotytė, Aldona Jurevičienė, Jovita Lubienė, Stasė Girdenienė, Loreta Stravinskienė, Monika Skliuderienė, Emilija Lukauskienė, Zofija Ivanauskienė, Marijona Chreptavičienė.

(nuotraukos. V. Šalamovo).